

besedo povsod in pri vseh zadevah. Za resno delo tem ljudem ni mar. Ob kratkem rečeno: njih bog je želoec, čast, slava in posvetno blago. Ti ljudje si prisvajajo neumorni trud prvih, da se bahajo in lažje zavajajo nerazsodno ljudstvo. Temu pravimo klerikalizem, in ta je nam in šoli smrten sovražnik, ker ne ljubi napredka, ampak nazadnjaštvo, ne luči prosvete, ampak temo nevednosti, ker vse to več nosi v njihovo klerikalno bisago. S temi ljudmi se mora šola in učiteljstvo bojevati, ker se jim je posrečilo dobiti na svojo stran z obrekovanjem in zlorabo cerkve velik del nerazsodne mase, zato vpijejo sedaj in se bahajo, da so edini gospodarji v deželi in da imajo edinole oni pravico do nadvlade. Ker so se jim drugi postavili po robu, so preprečili redno delovanje deželnega zbora s takojmenovano obstrukcijo, ki je prinesla in bo še donajala mnogo škode in zla. Ti ljudje niso bili in tudi nikoli ne bodo prijatelji šole, niso bili nikoli prijatelji naroda, ker so brez narodnega čuta ter šoli in splošni omiki nasprotni. Oni so torej ljudje, ki bi pogнали ako bi prišli do popolne nadvlade, narodno blaginjo s šolo in učiteljstvom vred v prepad. Že sedaj primanjkuje učiteljev v deželi. To je klerikalizmu jako všeč. V bodoče bo še hujše, ker se radi slabih plač noče mladina posvečati težavnemu in trudopolnemu učiteljskemu stanu, ampak gre drugam, kjer dobiva za svoj trud primeren košček kruha.

(Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

IX.

Vprašanje. Dragi gospod tovariš! Prestavljena sem bila kazenskim potom na šolo v oddaljen kraj. V razsodbi deželnega šolskega sveta mi je bilo kazensko premeščenje prisojeno, ne pa črtanje priznanja do starostne doklade. Vkljub temu mi deželni šolski svet po preteku dveh let ni priznal starostne doklade, češ, da z ozirom na dejstva, ki so bila svojčas razsodbi deželnega šolskega sveta za podlago dana, nisem izpolnila pogojev za priznanje starostne doklade. Ta odklonitev moje prošnje se mi zdi krivična, posebno še zato, ker sem v šoli vedno dosegala dobre uspehe, kakor to razvidite iz priloženega prepisa mojih redov iz zapisnika konferenc nadzorovanja zadnjih 6 let. Zanašam se na Vašo značajnost, da boste iz mojega pisma priobčili le to, kar je neobhodno potrebno, in da prihranite diskretne stvari zase.

Imortela.

Odgovor: Kakor razvidiš, ni priobčene niti desetine Tvojega pisma. Bodi brez skrbi! »Pisarna« bo vedno varovala objektivnost ter ne bo nikdar priobčevala diskretnih stvari. Vloži nemudoma na ministrstvo sledeči ugovor (prva pola s kolkom za 2 kroni, vsaka naslednja s kolkom po 1 krono:

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje!

Vis. c. kr. deželni šolski svet štajerski je s svojim odlokom z dne št. mojo prošnjo za priznanje prve starostne doklade odkloniti blagovolil z obrazlogom, ker se baje dejstva, ki so bila njegovi disciplinarni razsodbi z dne št. za podlago vzeta, ne morejo smatrati, da bi bila jaz v smislu §-a 3. štajerskega šolskega zakona z dne 19. septembra 1899., št. 73 deželnega zakonika, zadostila pogojem, od katerih je odvisno uspešno službovanje.

Smatram odlok vis. c. kr. deželnega šolskega sveta z dne št. protizakonitim, zaradi česar vlagam sledečo pritožbo:

1. Da se doseže starostna doklada, je v smislu §§-ov 3. in 4., odstavek 3. zakona z dne 19. septembra 1899 treba izpolniti le dva pogoja, namreč a) petletno službovanje brez prestanka in b) dokazati v službi primerne vspehe. Drugih pogojev zakon ne pozna.

Da sem pogoj a) izpolnila, se razvidi iz vseh mojih nastavnih in odstavnih dekretov v službi. Priloge pod A, B, C in D.

Da sem tudi pogoj b) v vseh preteklih petih letih, na katera se nanaša zaprošena starostna doklada, izpolnila, dokazujejo vsakoletni zapisniki o nadzorovanju šol po dotičnih c. kr. okrajnih šolskih nadzornikih. Ti zapisniki se nahajajo pri okrajnih šolskih svetih v I. in I. ter prosim, naj se dajo v to svrhu rekvirirati.

2. Dejstva, ki so se vzela disciplinarni razsodbi vis. c. kr. deželnega šolskega sveta za podlago, niso mogla mojih službenih uspehov niti oslabiti, a še manje uničiti. Ona se jih niso tudi prav ničesar dotikala, ker so bila popolnoma izvenšolske narave. V dokaz te trditve ponujam za pričo vsakoletno uradno klasifikacijo v rekviriranih zapisnikih in dotični disciplinarni akt. To dejstvo in pa imenovana disciplinarna razsodba ne more torej imeti na pogoje do priznanja prve moje starostne doklade prav nobenega škodljivega vpliva.

3. Sklicujem se tudi na odlok vis. c. kr. ministrstva za uk in bogočastje z dne 22. maja 1888, ki določa, da iz tega še ne sledi, da bi moral učitelj izgubiti tudi starostno doklado, če je bil v teku petletne dobe, za katero bi mu šla doklada, disciplinarno kaznovan, marveč se mora preiskovati, če je bilo dotično njegovo kršenje dolžnosti takšno, da se njegovo službovanje ni moglo imenovati uspešno.

4. A tudi iz vsakega drugega pravnega stališča je odlok vis. c. kr. dež. šol. sveta z dne št. neutemeljen. Iz določb § 40. in § 41. zakona z dne 4. februarja 1870. za Štajersko, in sicer iz stavka . . . »se kaznuje s kaznijo« . . . je jasno, da se ne sme en in isti prestop z dvema, temveč samo z eno kaznijo kaznovati. Najvišje državno sodišče je proglasilo pravni rek v latinščini »Ne bis in idem« (v isti zadevi ne dvakrat.) Ta pravni rek se nanaša na vse naše pravosodstvo, ne izvzemši disciplinarnega pravosodstva.

5. Pravica do prve moje starostne doklade bi se mi smela le tedaj odvzeti, ako bi se bilo to v disciplinarni razsodbi vis. c. kr. deželnega šolskega sveta z dne št. naravnost izreklo, kar se pa ni zgodilo, zaradi tega se mi ta kazen tudi po ovinkih ne sme nalagati in to toliko manj, ker je bilo moje službeno delovanje uspešno.

Oprta na te razloge prosim spoštljivo:

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje blagovoli po reviziji vseh prilog in disciplinarnih aktov za pravo spoznati:

Razsodba c. kr. deželnega šolskega sveta štajerskega z dne št. se kot v zakonu neutemeljena razveljavi ter se učiteljici I. I. pripozna njena prva starostna doklada.

V dne

Podpis.

Ako dospe Tvoja pritožba v 60 dneh, od dneva dostavljanja računajoč, na deželni šolski svet, bo ministrstvo o nji razpravljalo, ako dospe pozneje, se bo kot zamujena zavrnila; zatoj skrbi, da jo vložiš takoj, in sicer naravnost

na deželni šolski svet, priporočeno po pošti, in če zamudiš rok. Vsi Tvoji dekreti, razsodba in druge priloge se Ti obenem vračajo. O izidu poročaj uredništvu »Uč. Tovariša.«

Dohitar Rovan.

Kritikujoči glasovi.

Slovensko šolstvo in vladna nemarnost.

V »Domovini« z dne 4. marca t. l. čitamo ta-le članek:

Kmalu bo leto dni, kar je prinesla »Domovina« natančen opis glede ljudskih šol okolice celjske. Razjasnili smo natančno, kakšne razmere vladajo na javni deški ljudski šoli okolice celjske, ki si jo moramo Slovenci vzdrževati na svoje stroške. Kakor v mestu Celju in drugod, ravnotako tudi tu narašča število za šolo godnih otrok vsako leto.

Zaradi tega so že davno postali dosedanja šolski prostori pretesni, šolske sobe so prenapolnjene, za stanovanje šolskega vodje v šolskem poslopju ni nikakega prostora. Za šolsko leto 1903—1904 se je morala najeti za deško šolo celo v Gosposki ulici šolska soba, kjer je nastanjen oddelek prvega razreda.

Istotako se množi število šolo obiskujočih deklic na 6-razredni zasebni dekliški šoli, kjer poučujejo šolske sestre. Katoliško podporno društvo, ki je to šolo do zdaj vzdrževalo, skoro ne obstoji več. Občinski zastop okolice celjske, okrajni zastop in naši denarni zavodi so opravičeno odrekli vsako daljno podporo za to šolo, ki nam jo je dolžna vzdrževati vlada, kakor vzdržuje enake ljudske šole Nemcem in vsem drugim narodom države.

Dasi smo storili vlado odgovorno za posledice, ako pride do tega, da deca slovenskih staršev ne bo mogla obiskovati ljudskih šol, ker ni zato primernih prostorov, vendar v teku vsega leta ni zgenila prsta niti dala na naše mnogobrojne prošnje odgovora, kaj namerava storiti v tej zadevi.

Občina okolice celjske je že pred nekaj leti predložila načrte za stavbo ljudske šole v odobrenje, pa še do danes ni dobila končne rešitve. Koliko šulferajnskih mučilnic se je med tem časom prevzelo v oskrbo na državne stroške? Koliko šol so nanovo postavili za peščico nemških otrok? Nemcem se stavijo nove šolske palače, ako se za to oglasi le 54 šoloobiskujočih otrok, Slovencem pa se ne dovoli stavba novega šolskega poslopja, akoravno imajo čez 800 šolo obiskujočih otrok! Niti kaka podpora se ne da za zasebno dekliško šolo, ki jo morajo vzdrževati na lastne stroške.

O Veliki noči se namerava pouk na tej šoli jako omejiti ravno zaradi tega, ker šolske sestre ne dobe od nikoder podpore.

Kako hoče visoka vlada, ako hoče biti pravična in nepristranska, opravičiti tako postopanje nasproti staršem slovenskih šolo obiskujočih otrok? Ali niso ti otroci enako vredni biti deležni dobrote šolskega pouka v popolnem obsegu kakor otroci nemških staršev?

Kako pristransko postopa šolska oblast nasproti Slovencem, kaže tudi sledeči slučaj:

Pred tremi leti so naznanile šolske sestre v Celju šolski oblasti, da odprejo s šolskim letom 1901/2 zasebno dekliško meščansko šolo. Ta šola bi se bila vzdrževala s prispevki učenk in iz podpor, ki bi jih sestre v to svrho dobile.

Šolska oblast pa je hipoma našla, da za to šolo namenjeni prostori niso primerni, ter so morale šolske sestre s pričetim poukom v meščanskih šolah prenehati samo za-

raditega, ker Nemcem ni bilo všeč, da bi si Slovenci na lastne stroške osnovali zasebno dekliško meščansko šolo precej, ko si oni sami isto izposlujejo na vladne stroške. Slovencem je torej vlada zasebno dekliško šolo onemogočila, ter je še danes nimajo, dočim se je nemška dekliška šola odprla na — vladne stroške s šolskim letom 1903/4.

Ali naj naši državni poslanci tako vlado podpirajo?

Že lani smo prosili naše poslance, da naj skrbijo, da bodo za naše pritožbe zvedeli na Dunaju. To našo prošnjo danes, ob otvoritvi državnega zbora, našim državnim poslancem zopet na srce polagamo ter zahtevamo, da to našo zadevo smatrajo za eno prvih točk, katere rešitev je izposlovati, ker pri nas ne gre, na Dunaj!

Opomba našega uredništva: Mi smo sicer odločni in principijalni nasprotniki vsakterih redovniških šol, ker sta vzgoja in pouk v njih enostranska in nič vredna. Vendar priobčujemo ta članek, da s tem tudi mi opozorimo svoje državne poslance na njih najsve-tejšo dolžnost. Ako ničesar drugega ne store za svoje volilce, se morajo z vso energijo vsaj toliko pobrigrati, da dobimo Slovenci svoje šole! Na delo torej!

Dopisi.

Iz sežanskega okraja nam piše prijatelj: In zopet je odšel eden naših tovarišev od nas tja gor na vedno zeleni Štajer in ta je g. Ivan Ravbar, doslej učitelj v Škrbini, ki se je koncem februarja t. l. preselil v Čresnice v konjiški okraj. Mož slušbuje že 23. leto, ima ženo in petero otrok ter je bil v II. plač. vrsti pa je šel od nas — in zakaj? Slabo gmotno stanje učiteljstva ga je gnalo od nas; šel je tja, kamor je odšlo v nekaterih letih že 8 učiteljskih oseb, mož, ki se je rodil in služboval vedno v našem okraju, se je solzil, ko je jemal od nas slovo. Težko mu je bilo ostaviti domači okraj.

Tako »list za listom z drevja pada«, piše pesnik S. Jenko — in baš tako se seli učitelj za učiteljem tja, kjer se mu kaže boljša bodočnost. — Ne čudimo se temu! — Kaj pa naj počne pri nas učitelj, ki ima veliko družino? — Ali mora strašno telesno in duševno trpeti — ali pa si iskati boljše službe tam gor na zelenem Štajerju. — Izboljšanja gmotnega stanja ni tako kmalu upati, in zato veljajo našemu učiteljstvu pač Prešernove besede:

»Stanu se svojega spomni, trpi brez miru!«

Tako je; pa vendar nas tolaži to, da nismo osamljeni. Na Kranjskem in drugod je pomanjkanje učiteljev občutno, a primanjkuje jih tudi tam, kjer so bolj plačani. Primanjkuje jih tudi tam, kjer bi se ne mislilo. V časopisu »Zeitschrift für das österreichische Volksschulwesen« čitam v zadnji številki, da primanjkuje učiteljev celo na Pruskem. Iz statističnih podatkov je razvidno, da manjka tam 1754 učiteljev. Zaradi te pomanjkljivosti so izpustili učiteljske kandidate iz učiteljskih, da nadomeščajo prazne službe. Na raznih mestih so nastavljene učiteljice namesto učiteljev, in to baš tako kakor na Kranjskem. Na 1754 učiteljskih mestih je 108 učiteljic, ker ni učiteljev. Še celo v mestu Kolinu manjka 28 učiteljev, in 21 učiteljic. Malo učiteljev manjka na Hanoveranskem in nobenega ne manjka v okraju Osnabrücku. —

V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju sta izšli brošuri Leo Burgersteina, ki govorita o »Schulgesundheitsregeln« pri šolski mladini. Knjiga je namenjena šoli. Ona ima naslov